

Teamgesprek over talent en talentontwikkeling

Aanleiding

Talent en talentontwikkeling staan al enige jaren in de belangstelling van zowel het onderwijs als beleidsmakers. In het onderwijs wordt toegewerkt naar meer maatwerk en daarbij past dat kinderen hun talenten leren kennen, ontwikkelen en gebruiken. In de politiek betekent talentontwikkeling doorgaans het versterken van de economie van de kennissamenleving. De aandacht gaat dan vooral uit naar cognitief toptalent.

Toelichting op het onderwerp

Betekenis van talent

Wat verstaan we onder talent en onder talentontwikkeling? De betekenisgeving aan het begrip is divers: soms wordt onder talent een gave of begaafdheid verstaan, of een natuurlijke aanleg. Talent kan dan latent aanwezig zijn. Anderen spreken pas van talent wanneer een natuurlijke aanleg of gave is ontwikkeld tot kunde of kennis waarmee iemand uitblinkt: je moet in talent investeren en er moet sprake zijn van een onderscheidend vermogen ten opzichte van de omgeving. Er bestaan ook wetenschappers zoals hoogleraar onderwijs en cognitieve psychologie R. Rikers van de EUR, die beweren dat talent louter een kwestie is van oefenen en investeren in een specifieke vaardigheid of kennisgebied: excelleren als het gevolg van volharding (R. Rikers, 'Oefenen, oefenen en nog eens oefenen, 2002).

Talent en talentontwikkeling in het onderwijs

Wanneer we de natuurlijke aanleg als vertrekpunt nemen, kunnen we stellen dat iedereen talenten heeft. Talenten kunnen zich op allerlei gebied voordoen, zoals cognitief, sociaal, sportief of creatief. Het ontdekken en ontwikkelen van die talenten geeft het individu de kans zijn sterke kanten goed te benutten en te gebruiken ter compensatie van zijn tekorten. Auteur en psycholoog Nico Smid (2007) geeft aan dat we in Nederland, zowel in organisaties als in het onderwijs, geneigd zijn vooral te focussen op tekorten en ontwikkelpunten. Uit onderzoek naar leergedrag blijkt echter dat het ontwikkelen van talenten veel effectiever is dan het leren vanuit tekorten. Daarbij krijgen niet alle soorten talenten evenveel kans in het onderwijs. Cognitieve talenten krijgen verreweg de meeste aandacht. In de interactie komen ook sociale talenten aan bod. Sportieve en culturele/creatieve talenten worden aangeraakt, maar intensieve oefening moet buitenschools plaatsvinden. Wanneer een school zich wil richten op talentontwikkeling van kinderen dan is de vraag op welke manier, maar ook in welke fase van het proces van talentontwikkeling dat wordt ingezet.

Fasen in talentontwikkeling

In verschillende modellen van talentontwikkeling worden de volgende fasen onderscheiden:

1. Kennismaken;
2. Verdiepen;
3. Bekwamen;
4. Verzilveren.

Dit is een doorlopende ontwikkelingslijn, waar doorheen een model van waardering loopt: de talentontwikkeling begint bij (het ontdekken van) motivatie en passie en wordt vervolgens versterkt door zelfwaardering en waardering uit de omgeving. Reflectie op het handelen leidt vervolgens weer tot nieuwe motivatie en de wil om de lat hoger te leggen.

In dit teamgesprek gaat het om de betekenis van talent en de rol die talentontwikkeling speelt in het onderwijs. Niet iedereen zal zijn talent verzilveren in die zin dat hij als topsporter, beroepsmuzikant of excellent wiskundige zijn brood kan verdienen. Echter, wie zijn talenten ontwikkelt zal deze vaardigheden ongetwijfeld meenemen in zijn werkzaamheden en bredere ontwikkeling: doorzettingsvermogen, kunnen winnen en verliezen, samenspel, gestructureerd werken en zelfreflectie zijn voorbeelden van eigenschappen die door talentontwikkeling worden versterkt. Stuk voor stuk competenties en leerdoelen die passen bij het hedendaags onderwijs.

Filosofische vragen

Algemene vragen over talent

- Wat is talent?
- Is talent hetzelfde als een gave? Wat is het verschil?
- Is talent hetzelfde als begaafdheid? Wat is het verschil?
- Bestaan er verschillende soorten talenten? Welke bijvoorbeeld?
- Heeft iedereen talenten? Waarom denk je dat?
- Is talent absoluut of relatief (afhankelijk van de –waardering van- de omgeving)?
- Betekent talent dat iets gemakkelijk voor je is?
- Kun je talent hebben zonder het te ontwikkelen?
- Kun je talent hebben zonder het te gebruiken?

Algemene vragen over talentontwikkeling

- Wat is er nodig om talent te ontwikkelen?
- Welke rol speelt feedback in het ontdekken en ontwikkelen van talent?
- Waardoor wordt het ene talent beter ontwikkeld dan het andere, of: waarom ontwikkelt de een zijn talent verder dan de ander?
- Komt talentontwikkeling voort uit persoonlijke ambitie en motivatie, of is er een doel of sturing nodig om tot talentontwikkeling te komen?

Vragen over de betekenis van talent in het onderwijs

- Hoe denken we in Nederland over talent? Welke betekenis heeft talent in onze cultuur?
- Wat is belangrijker: het ontwikkelen van datgene waar je van nature goed in bent, of het ontwikkelen van datgene waar je van nature niet goed in bent?
- Richt het onderwijs vooral richten op kwaliteiten of op tekorten? Is dat juist of niet? Waarom?

Vragen specifiek voor de school

- Op welke fase in het proces van talentontwikkeling wil deze school zich richten? Hoe uit zich dat? Alleen in termen van aanbod of ook in termen van waardering en motivatie?
- In welke fase van talentontwikkeling past het huidige aanbod?
- Krijgen alle kinderen op deze school evenveel kans om hun talenten te ontdekken en te ontwikkelen? Zo ja, hoe worden die kansen gecreëerd? Zo nee, waaraan ligt dat?

- Krijgen alle leerkrachten op deze school evenveel kans om hun talenten te ontdekken en te ontwikkelen? Zo ja, hoe worden die kansen gecreëerd? Zo nee, waaraan ligt dat?
- Krijgen alle soorten talent evenveel kans en aandacht op deze school?
- Kan talentontwikkeling op deze school nog beter? Op welke manier? Wat is daarvoor nodig?

Afsluiting en vervolg

Vat kort samen wat de belangrijkste inzichten en opbrengsten waren in het gesprek. Maak achteraf eventueel een verslag van het gesprek op basis van aantekeningen op een flip-over of smartboard, of op basis van aantekeningen van een notulist.

Het teamgesprek over talentontwikkeling kan een vervolg krijgen in de ontwikkeling van een visie op talent of een missie ten aanzien van talentontwikkeling van kinderen en/of leerkrachten. Deze visie of missie kan vervolgens zijn weerslag krijgen in het onderwijsaanbod of een bijscholingsprogramma.